

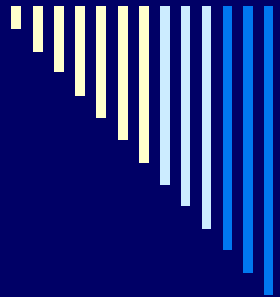
11. Správa I/O Správa souborů

ZOS 2006, L. Pešička

Informace – 2. zápočtový test

- Látka z přednášek do 9. týdne včetně
 - Požadované znalosti
 - Meziprocesová komunikace
 - Synchronizace
 - Základ MM
 - Řešení konkrétních příkladů v BACI
- **12.12.2006 (úterý) od 18:30 v EP130**
- **dnes opravný test od 16:30 v UL409**

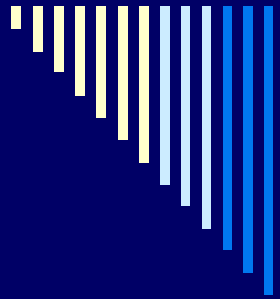
Doplnění

- Alokace paměti pro procesy
 - explicitní správa paměti
 - čítání referencí
 - garbage collection

RAID

- pevný disk
 - elektronická část + mechanická
 - **náchylost k poruchám**
 - cena dat >> cena hw
- odstávka při výměně zařízení
 - náhrada hw, přenos dat ze zálohy - prostoje
 - SLA 24/7
- větší disková kapacita než 1 disk
- RAID
 - Redundant Array of Independent (Inexpensive) disks

RAID – používané úrovně

- RAID 0, 1, 5
- RAID 10 .. kombinace 0 a 1
- RAID 6 .. zdvojená parita

- pojmy:
 - hot plug
 - hot spare

RAID 0

- není redundantní
- ztráta 1 disku – ztráta celého pole
- důvod použití – výkon
 - např. střih videa

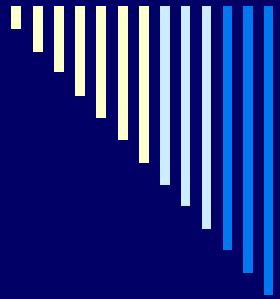
RAID 1

- mirroring .. zrcadlení
- na 2 disky stejných kapacit totožné informace
- výpadek 1 disku – nevadí
- jednoduchá implementace – často čistě sw
- nevýhoda – využijeme jen polovinu kapacity
- zápis – pomalejší (2x)
- čtení – rychlejší
(řadič - lze střídat požadavky mezi disky)

RAID 5

- redundantní pole s distribuovanou paritou
- minimálně 3 disky
- režie: 1 disk z pole n disků
 - 5 disků 100GB, 400GB pro data
- výpadek 1 disku nevadí
- čtení – výkon ok
- zápis – pomalejší
 - 1 zápis – čtení starých dat, čtení staré parity, výpočet nové parity, zápis nových dat, zápis nové parity

RAID 5

- nepoužívanější
- detekce poruchy v diskovém poli
- hot spare disk
- použití hot plug disků

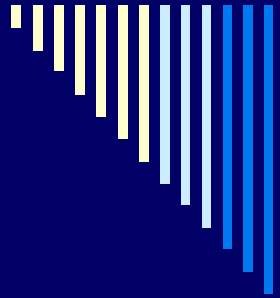
RAID 6

- RAID 5 + navíc další paritní disk
- odolné proti výpadku dvou disků
- rekonstrukce pole při výpadku – trvá dlouho
 - po dobu rekonstrukce není pole chráněno proti výpadku dalšího disku
 - náročná činnost – může se objevit další chyba, řadič disk odpojí a ...

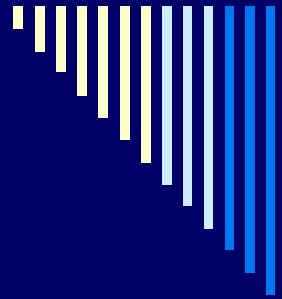
RAID 10

- ❑ kombinace RAID 0 (stripe) a RAID 1 (zrcadlo)
- ❑ min. počet disků 4
- ❑ režie 100% diskové kapacity navíc
- ❑ nejvyšší výkon v bezpečných typech polích
- ❑ podstatně rychlejší než RAID 5, při zápisu
- ❑ odolnost proti ztrátě až 50% disků x RAID 5

HOT SPARE

- při výpadku automaticky aktivován a dopočítána data
- minimalizace rizika (časové okno)
- hot spare disk lze sdílet pro více polí

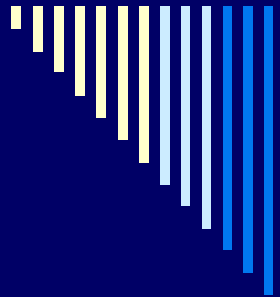
RAID

- další úrovně RAIDu viz texty přednášek
-

Ukládání dat

- DAS
 - SAN
 - iSCSI
-

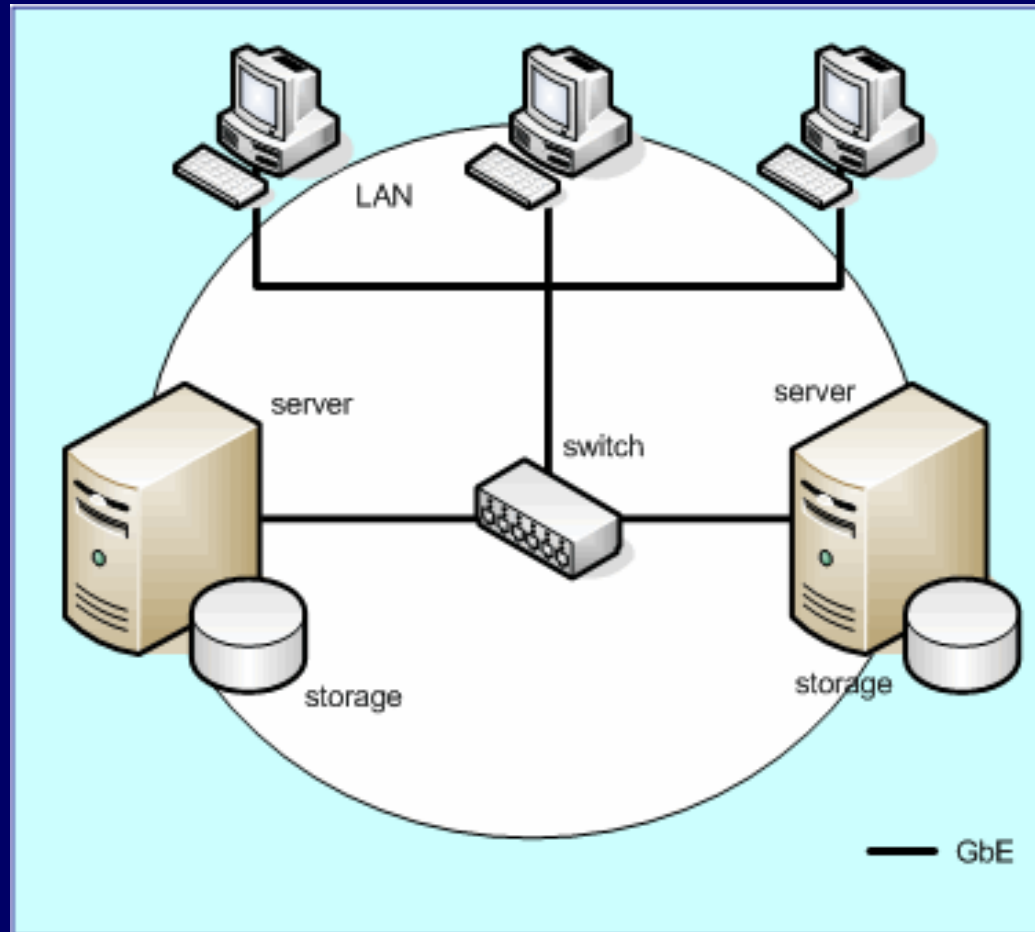

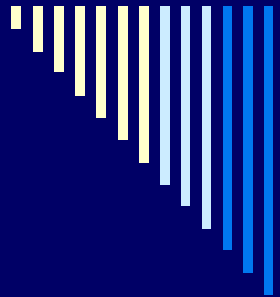
DAS

- Directly attached storage
 - ukládací zařízení přímo u serveru
 - nevýhody
 - porucha serveru – data nedostupná
 - některé servery prázdné, jiné – dat.prostor skoro plný
 - rozšiřitelnost diskové kapacity

 - disky přímo v serveru
 - externí diskové pole přes SCSI (vedle serveru)
-

DAS

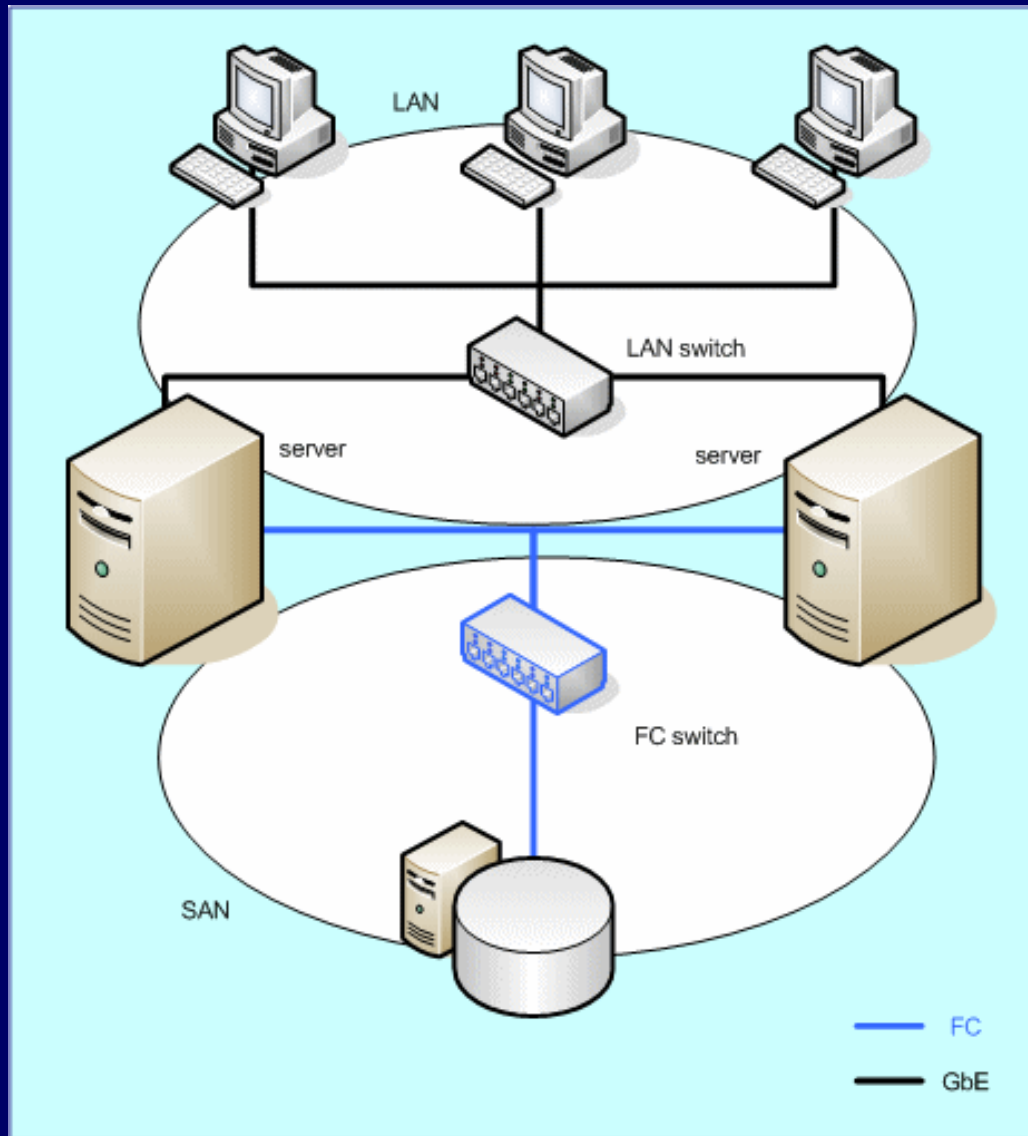

SAN

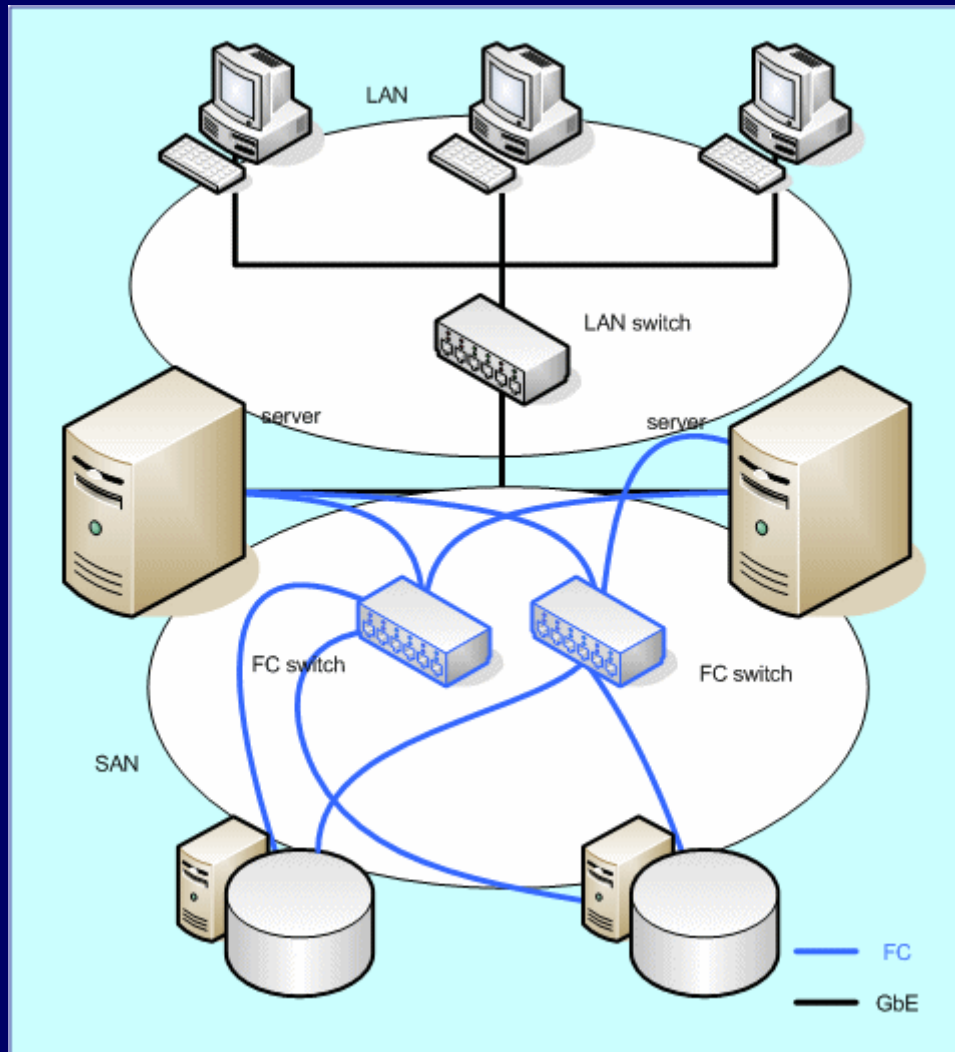
- ❑ Storage Area Network
- ❑ oddělení storage a serverů
- ❑ Fibre Channel – propojení, optický kabel

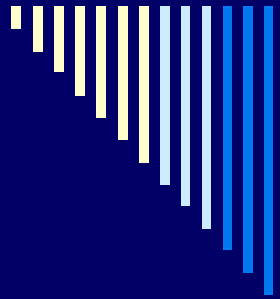
- ❑ např. clustery, společná datová oblast
- ❑ high availability solution

SAN

SAN

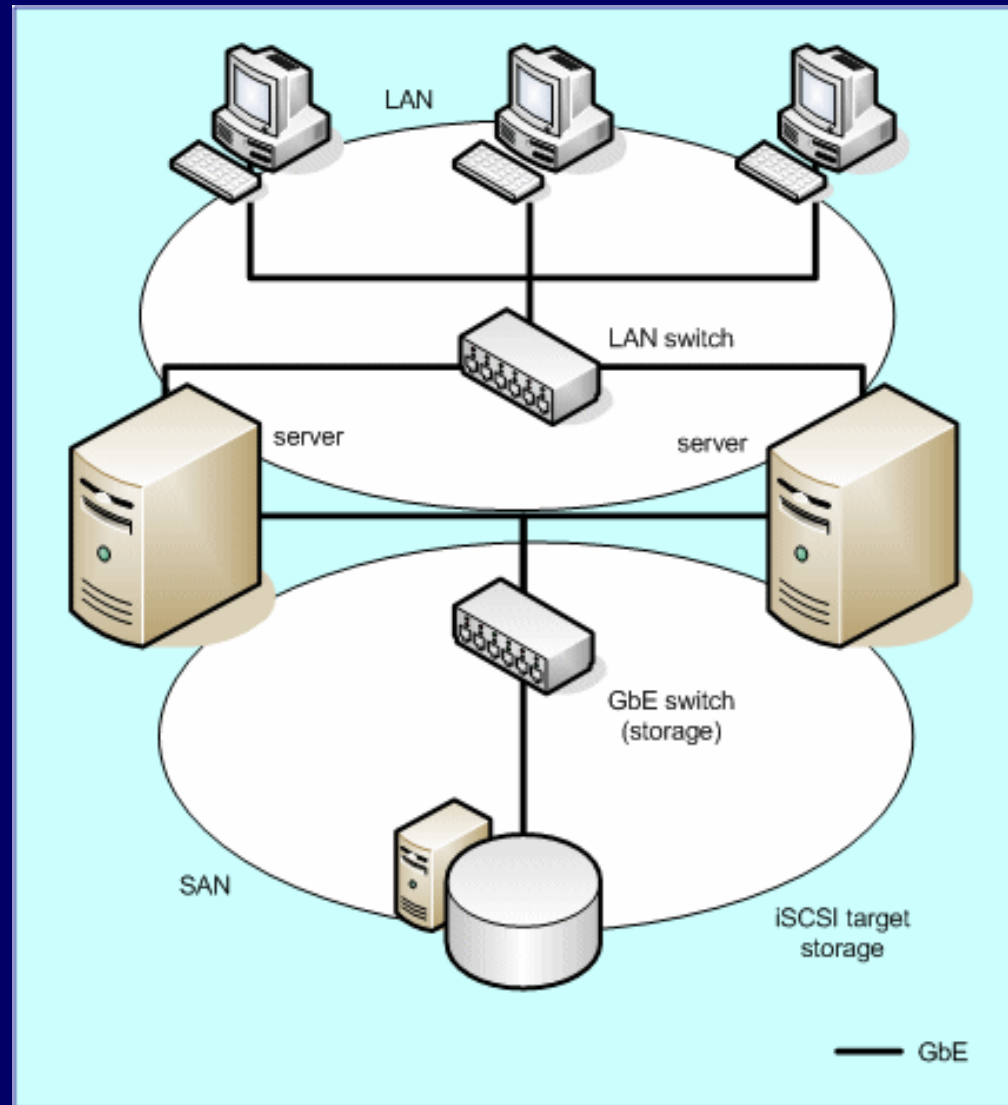

iSCSI

- SCSI + TCP/IP
- SCSI
 - protokol, bez fyzické vrstvy (kabely, konektory)
 - zapouzdření do protokolů TCP/IP
- gigabitový Ethernet vs. drahý Fibre Channel

- SCSI – adaptér, disk
- iSCSI – initiator (adapter), target (cílové zař. disk/pole)

iSCSI

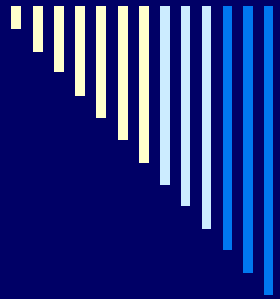

Použité odkazy a další

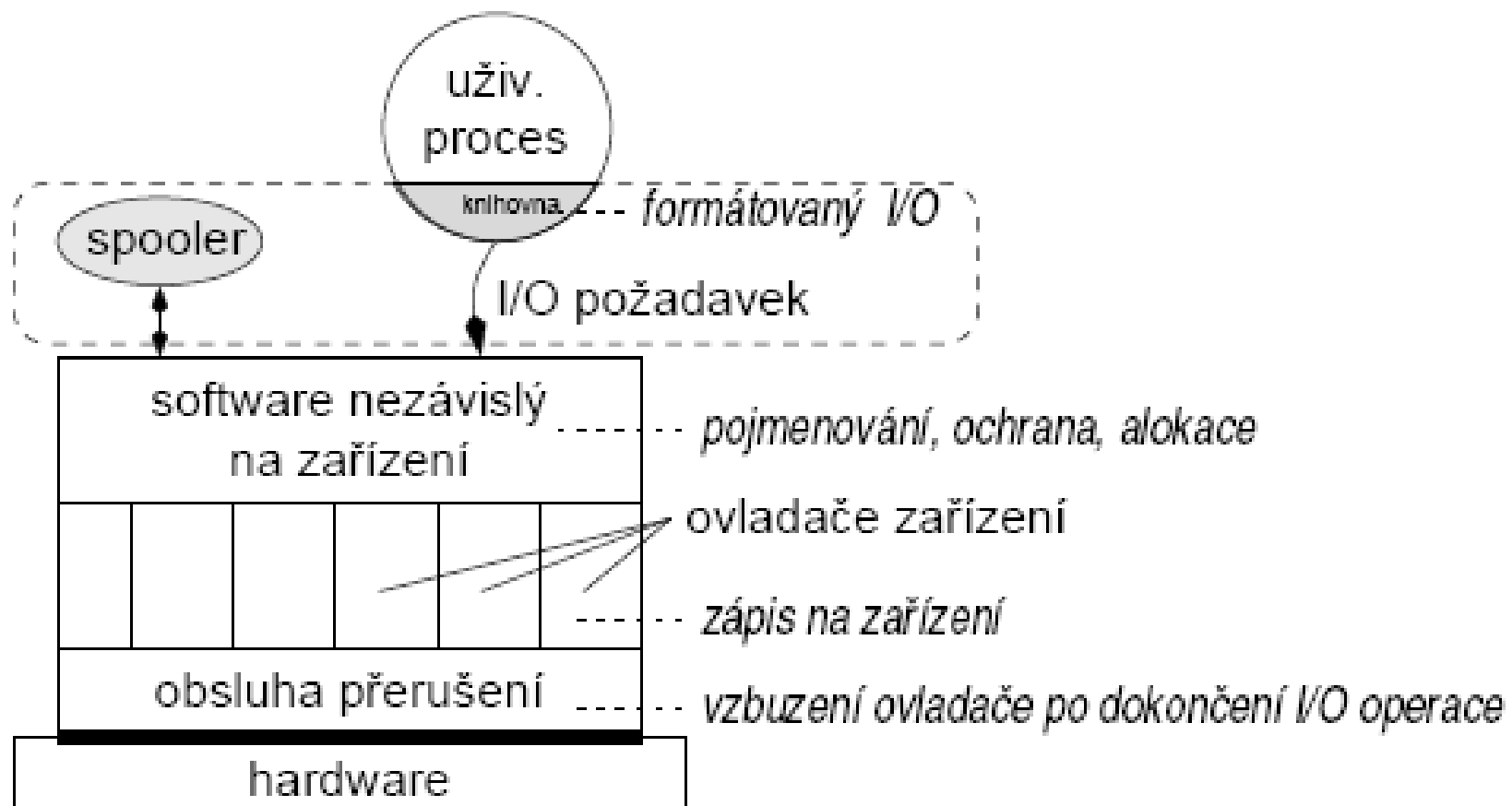
- <http://www.vahal.cz/html/raid.html>

Principy I/O software

- typicky strukturován do 4 úrovní
 1. obsluha přerušení (nejnižší úroveň v OS)
 2. ovladač zařízení
 3. SW vrstva OS nezávislá na zařízení
 4. uživatelský I/O SW

1. Obsluha přerušení

- řadič vyvolá přerušení ve chvíli **dokončení** I/O požadavku
 - snaha, aby se přerušením nemusely zabývat vyšší vrstvy
 - ovladač zadá I/O požadavek, **usne** (p(sem))
 - po příchodu přerušení ho obsluha přerušení **vzbudí** (v)
 - časově kritická obsluha přerušení – co nejkratší
-

2. Ovladače zařízení

- obsahují veškerý kod závislý na I/O zařízení
 - ovladač zná jediný hw podrobnosti
 - způsob komunikace s řadičem zařízení
 - zná detaily – např. ví o sektorech a stopách na disku, pohybech diskového raménka, start & stop motoru
 - ovládá všechna zařízení daného druhu nebo třídu příbuzných zařízení
 - např. ovladač SCSI disků – všechny SCSI disky
-

Funkce ovladače zařízení

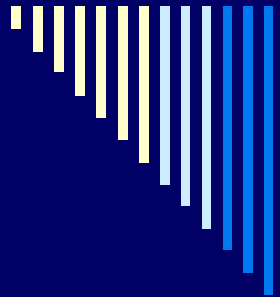
- ovladači předán příkaz vyšší vrstvou
 - např. zapiš data do bloku n
 - nový požadavek zařazen do fronty
 - může ještě obsluhovat předchozí
 - ovladač zadá příkazy řadiči (požadavek přijde na řadu)
 - např. nastavení hlavy, přečtení sektoru
 - zablokuje se do vykonání požadavku
 - neblokuje při rychlých operacích – např. zápis do registru
 - vzbuzení obsluhou přerušení (dokončení operace) – zkontroluje, zda nenastala chyba
-

Funkce ovladače zařízení – pokrač.

- pokud OK, předá výsledek (status + data) vyšší vrstvě
 - status – datová struktura pro hlášení chyb
- další požadavky ve frontě – jeden vybere a spustí

- ovladače často vytvářejí výrobci HW
 - dobře definované rozhraní mezi OS a ovladači
- ovladače podobných zařízení – stejná rozhraní
 - např. síťové karty, zvukové karty, ...

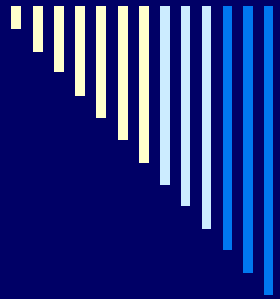
3. SW vrstva OS nezávislá na zařízeních

- I/O funkce společné pro všechna zařízení daného druhu
 - např. společné fce pro všechna bloková zařízení
- definuje rozhraní s ovladači
- poskytuje jednotné rozhraní uživatelskému SW

Poskytované funkce

- pojmenování zařízení
 - LPT1 x /dev/lp0
- ochrana zařízení (přístupová práva)
- alokace a uvolnění vyhrazených zařízení
 - v 1 chvíli použitelná pouze jedním procesem
 - např. tiskárna, plotter, magnetická páska
- vyrovnávací paměti
 - bloková zařízení – bloky pevné délky
 - pomalá zařízení – čtení / zápis s využitím bufferu

Poskytované funkce – pokrač.

- hlášení chyb
- jednotná velikost bloku pro bloková zařízení
- v moderních OS se zařízení jeví jako objekty v souborovém systému (v mnoha OS je tato vrstva součástí logického souborového systému)

4. I/O sw v uživatelském režimu

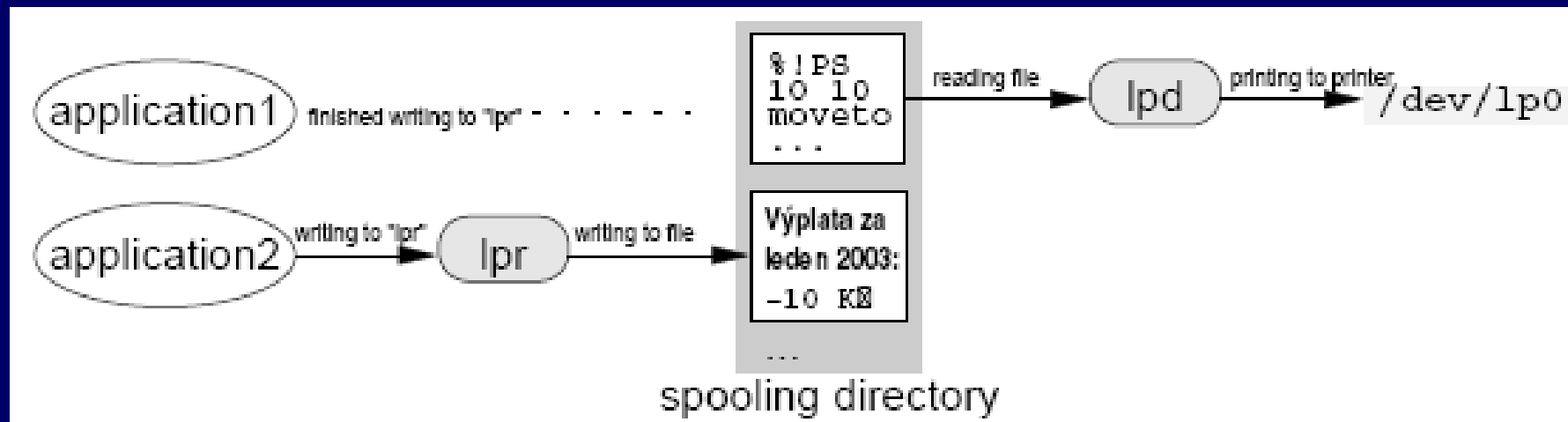
- programátor používá v programech **I/O funkce** nebo **příkazy** jazyka
 - např. printf v C, writeln v Pascalu
 - knihovny sestavené s programem
 - formátování - printf("%.2d:%.2d\n", hodin, minut)
 - často vlastní vyrovnávací paměť na jeden blok
- **spooling**
 - implementován pomocí procesů běžících v uživ. režimu
 - způsob obsluhy vyhrazených I/O zařízení (multiprogram.)
 - např. proces by alokoval zařízení a pak hodinu nic nedělal

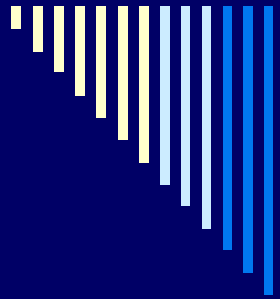
Příklad spoolingu – tisk Unix

- k tiskárně přístup – pouze 1 speciální proces
 - daemon lpd
- proces vygeneruje celý soubor, lpd ho vytiskne
 - proces chce tisknout, spustí lpr a naváže s ním komunikaci
 - proces předává tisknutá data programu lpr
 - lpr zapíše data do souboru v určeném adresáři
 - spooling directory – přístup jen lpr a lpd
 - dokončení zápisu – lpr oznámí lpd, že soubor je připraven k vytisknutí, lpd soubor vytiskne a zruší

tisk Unix

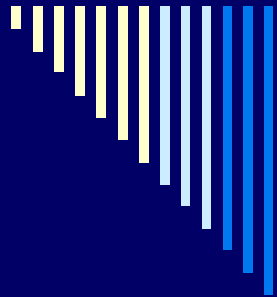

i další aplikace, spooling lze použít např. i pro přenos elektronické pošty

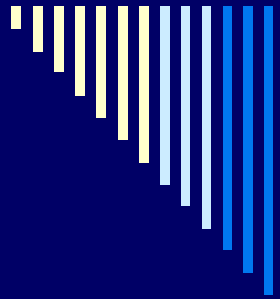
Souborové systémy

- potřeba aplikací **trvale** uchovávat data
- **hlavní požadavky**
 - možnost uložit velké množství dat
 - informace zachována i po ukončení procesu
 - data přístupná více procesům
- **společné problémy** při přístupu k zařízení
 - alokace prostoru na disku
 - pojmenování dat
 - ochrana dat před neoprávněným přístupem
 - zotavení po havárii (výpadek napájení)

Soubor

- OS pro přístup k mediím poskytuje abstrakci od fyzických vlastností média – soubor
- soubor = pojmenovaná množina souvisejících informací
- souborový systém (file system, fs)
 - konvence pro ukládání a přístup k souborům
 - datové struktury a algoritmy
 - část OS, poskytuje mechanismus pro ukládání a přístup k datům, implementuje danou konvenci

File system

- Současné OS – implementují více fs
 - kompatibilita (starší verze, ostatní OS)

 - Windows XP
 - základní je NTFS
 - ostatní: FAT12, FAT16, FAT32, ISO 9660 (CD-ROM)

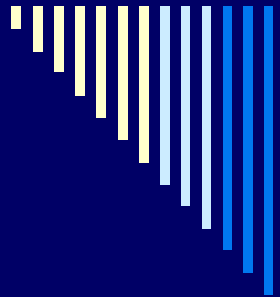
 - Linux
 - ext2, ext3, ReiserFS, JFS, XFS
 - ostatní: FAT12 až 32, ISO 9660, Minix, VxFS, OS/2 HPFS, SysV fs, UFS, NTFS read-only
-

Historický vývoj

- první systémy
 - vstup – děrné štítky, výstup – tiskárna
 - soubor = množina děrných štítků

- později magnetické pásky
 - vstup i výstup – pásky
 - soubor = množina záznamů na magnetické pásce

Historický vývoj - pokračování

- nyní – data na magnetických a optických discích
 - ISO 2382-4:1987
 - soubor – pojmenovaná množina záznamů, které lze zpracovávat jako celek
 - záznam – strukturovaný datový objekt tvořený konečným počtem pojmenovaných položek

Uživatelské rozhraní fs

- vlastnosti fs z pohledu uživatele
 - konvence pro pojmenování souborů
 - vnitřní struktura souboru
 - typy souborů
 - způsob přístupu
 - atributy a přístupová práva
 - služby OS pro práci se soubory
-

Konvence pro pojmenování souborů

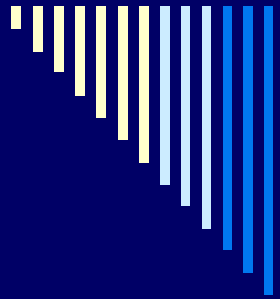
- vytvoření souboru – proces určuje jméno souboru
 - různá pravidla pro vytváření jmen – různé OS
 - Windows NT, XP x Unix a Linux

 - rozlišuje systém malá a velká písmena?
 - Win32API nerozlišuje: ahoj, Ahoj, AHOJ stejná
 - UNIX rozlišuje: ahoj, Ahoj, AHOJ rozdílná jména
-

Pojmenování souborů

- jaká může být délka názvu souboru?
 - WinNT 256 znaků NTFS
 - UNIX obvykle alespoň 256 znaků (dle typu fs)
- množina znaků?
 - všechny běžné – názvy písmena a číslice
 - WinNT – znaková sada UNICODE
 - βετα – legální jméno souboru
 - Linux – všechny 8bitové znaky kromě / a char(0)

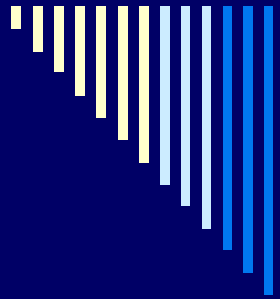
Pojmenování souborů

- přípony?
 - MS DOS – jméno souboru 8 znaků + 3 znaky přípona
 - WinNT, Unix – i více přípon
- další omezení?
 - WinNT – mezera nesmí být první a poslední znak

Typy souborů

- OS podporují více typů souborů
- obyčejné soubory – převážně dále rozebírány
 - data zapsaná aplikacemi
 - obvykle rozlišení textové x binární
 - textové - řádky textu ukončené CR (MAC), LF (UNIX), nebo CR+LF (MS DOS, Windows)
 - binární – všechny ostatní
 - OS rozumí strukturu spustitelných souborů

Typy souborů

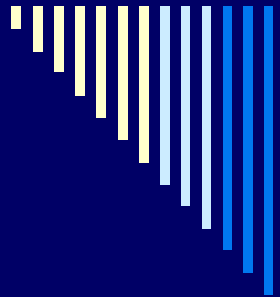
- adresáře
 - systémové soubory, udržují strukturu fs
- Linux , UNIX ještě:
 - znakové speciální soubory
 - blokové speciální soubory
 - rozhraní pro I/O zařízení, /dev/lp0 – tiskárna
 - pojmenované roury
 - pro komunikaci mezi procesy
 - symbolické odkazy

Vnitřní struktura (obyčejného) souboru

- 3 časté způsoby
 - nestrukturovaná posloupnost bytů
 - posloupnost záznamů
 - strom záznamů

- nestrukturovaná posloupnost bytů
 - OS obsah souboru nezajímá, interpretace je na aplikacích
 - maximální flexibilita
 - programy mohou strukturovat, jak chtějí

Vnitřní struktura (obyčejného) souboru – pokrač.

- posloupnost záznamů pevné délky
 - každý záznam má vnitřní strukturu
 - operace čtení –vrátí záznam, zápis – změni / přidá záznam
 - v historických systémech
 - záznamy 80 znaků obsahovaly obraz děrných štítků
 - v současných systémech se téměř nepoužívá

Vnitřní struktura (obyčejného) souboru – pokrač.

- strom záznamů
 - záznamy nemusejí mít stejnou délku
 - záznam obsahuje pole klíč (na pevné pozici v záznamu)
 - záznamy seřazeny podle klíče, aby bylo možné vyhledat záznam s požadovaným klíčem
 - mainframy pro komerční zpracování dat

Způsob přístupu k souboru

□ sekvenční přístup

- procesy mohou číst data pouze v pořadí, v jakém jsou uloženy v souboru
 - tj. od prvního záznamu, nemohou přeskakovat
 - možnost přetočit a číst opět od začátku, `rewind()`
 - v prvních OS, kde data na magnetických páskách
-

Způsob přístupu k souboru

- přímý přístup (random access file)
 - čtení v libovolném pořadí nebo podle klíče
 - přímý přístup je nutný např. pro databáze
 - určení začátku čtení
 - každá operace určuje pozici
 - OS udržuje pozici čtení / zápisu, novou pozici lze nastavit speciální operací „seek“
-

Způsob přístupu k souboru

- v některých OS pro mainframy – při vytvoření souboru se určilo, zda je sekvenční nebo s přímým přístupem
 - OS mohl používat rozdílné strategie uložení souboru

 - všechny současné OS – soubory s přímým přístupem
-

Atributy

- informace sdružená se souborem
- některé atributy interpretuje OS, jiné systémové programy a aplikace
- významně se liší mezi jednotlivými OS

- ochrana souboru
 - kdo je vlastníkem, množina přístupových práv, heslo, ...

Atributy - pokračování

- příznaky
 - určují vlastnosti souboru
 - hidden – neobjeví se při výpisu
 - archive – soubor nebyl zálohován
 - temporary – soubor bude automaticky zrušen
 - read-only, text/binary, random access
 - přístup k záznamu pomocí klíče
 - délka záznamu, pozice a délka klíče
 - velikost, datum vytvoření, poslední modifikace, poslední přístup
-

Služby OS pro práci se soubory

- většina současných – základní model dle UNIXu
- základní filozofie UNIXu – méně je někdy více

Několik jednoduchých pravidel

- veškerý I/O prováděn pouze pomocí souborů
 - obyčejné soubory – data, spustitelné programy
 - zařízení – disky, tiskárny
 - se všemi typy zacházení pomocí stejných služeb systému
 - obyčejný soubor – uspořádaná posloupnost bytů
 - význam znají pouze programy, které s ním pracují
 - interní struktura souboru OS nezajímá
 - jeden typ souboru – seznam souborů – adresář
 - adresář je také soubor
 - soubory a adresáře koncepčně umístěny v adresáři
-

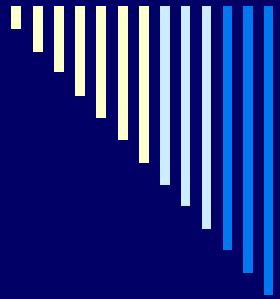
Několik jednoduchých pravidel, poznámky

- speciální soubory – pro přístup k zařízením
 - DOS – PRN:, COM1:

- Poznámka – před příchodem UNIXu toto samozřejmé nebylo

- většina systémů před UNIXem – samostatné služby pro čtení / zápis terminálu, zápis na tiskárnu, čtení / zápis do souboru

- mnoho systémů před i po UNIXu – mnoho různých druhů souborů s různou strukturou a metodami přístupu

Poznámky

- systémy poskytovaly „více služeb“ x model podle UNIXu – podstatně menší složitost
- téměř všechny moderní systémy základní rysy modelu převzaly

Základní služby pro práci se soubory

- otevření souboru
 - než s ním začneme pracovat
 - úspěšné – vrátí služba pro otevření souboru – popisovač souboru (file descriptor) – malé celé číslo
 - popisovač souboru používáme v dalších službách
 - čtení apod.

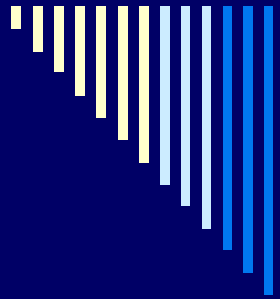
Základní služby pro práci se soubory

- otevření souboru:
 - `fd = open (jmeno, způsob)`
 - `jméno` – řetězec pojmenovávající soubor
 - `způsob` – pouze pro čtení, zápis, obojí
 - `fd` – vrácený popisovač souboru
-
- otevření souboru nalezne informace o souboru na disku a vytvoří pro soubor potřebné datové struktury
 - popisovač souboru – index to tabulky souborů uvnitř OS
-

Základní služby pro práci se soubory

- ❑ vytvoření souboru:
 - ❑ `fd=creat(jméno, práva)`
 - ❑ vytvoří nový soubor s daným jménem a otevře pro zápis
 - ❑ pokud soubor existoval – zkrátí na nulovou délku
 - ❑ `fd` – vrácený popisovač souboru
-

Základní služby pro práci se soubory

- operace čtení ze souboru:
- `read(fd, buffer, počet_bytů)`
- přečte `počet_bytů` ze souboru `fd` do `bufferu`
- může přečíst méně – zbývá v souboru méně
- přečte 0 bytů – konec souboru

Základní služby pro práci se soubory

- operace zápisu do souboru
- write (fd, buffer, počet_bytů)
- význam parametrů jako u read
- uprostřed – přepíše, konec – prodlouží
- read i write vrací počet skutečně zpracovaných bytů
- read() a write() – jediné operace pro čtení a zápis
- samy o sobě poskytují sekvenční přístup k souboru

Základní služby pro práci se soubory

- nastavení pozice v souboru:
 - lseek (fd, offset, odkud)
 - nastaví offset příští čtené/zapisované slabiky souboru
 - odkud
 - od začátku souboru
 - od konce souboru (záporný offset)
 - od aktuální pozice
 - poskytuje přímý přístup k souboru
-

Základní služby pro práci se soubory

- zavření souboru
- close (fd)
- uvolní datové struktury alokované OS pro soubor

Příklad použití rozhraní – kopírování souboru

```
int src, dst, in;
src = open("puvodni", O_RDONLY);
dst = creat("novy", MODE);
while (1)
{
    in = read(src, buffer, sizeof(buffer));
    if (in == 0)
    {
        close(src);
        close(dst);
        return;
    }
    write(dst, buffer, in);
}
```

/ otevreni zdrojoveho */*
/ vytvoreni ciloveho */*

/ cteme */*
/ konec souboru? */*

/ zavreme soubory */*

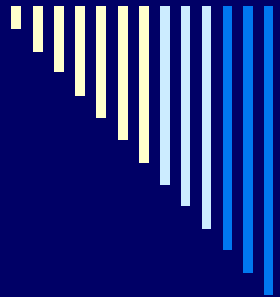
/ ukončení */*

/ zapiseme prectena data */*

Další služby pro práci se soubory

- změna přístupových práv, zamykání, ...
- závislé na konkrétních mechanismech ochrany
- např. UNIX
 - zamykání `fcntl (fd, cmd)`
 - zjištění informací o souboru (typ, příst. práva, velikost)
 - `stat (file_name, buf)`, `fstat (fd, buf)`

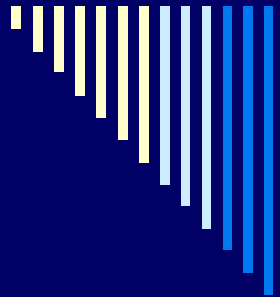
Paměťově mapované soubory

- někdy se může zdát open/read/write/close nepohodlné
- možnost mapování souboru do adresního prostoru procesu
- služby systému mmap(), munmap()
- mapovat je možné i jen část souboru

Paměťově mapované soubory - příklad

- ❑ délka stránky 4KB
- ❑ soubor délky 64KB
- ❑ chceme mapovat do adresního prostoru od 512KB
- ❑ $512 * 1024 = 524\,288$.. od této adresy mapujeme
- ❑ 0 až 4KB souboru bude mapováno na 512KB – 516KB
- ❑ čtení z 524 288 čte byte 0 souboru atd.

Implementace paměťově mapovaných souborů

- OS použije soubor jako **odkládací prostor** (swapping area) pro určenou část virtuálního adresního prostoru
- čtení / zápis na adr. 524 288 způsobí **výpadek stránky**
- do rámce se **načte** obsah první stránky souboru
- pokud je modifikovaná stránka vyhozena (nedostatek volných rámců), **zapíše** se do souboru
- po skončení práce se souborem se **zapíše** všechny modifikované stránky

Problémy pam. map. souborů

- není známa přesná velikost souboru, nejmenší jednotka je stránka
- problém nekonzistence pohledů na soubor, pokud je zároveň mapován a zároveň se k němu přistupuje klasickým způsobem

Adresářová struktura

- jedna oblast (partition) obsahuje jeden fs
 - fs – 2 součásti:
 - množina souborů, obsahujících data
 - adresářová struktura – udržuje informace o všech souborech v daném fs
 - adresář překládá jméno souboru na informace o souboru (umístění, velikost, typ ...)
-

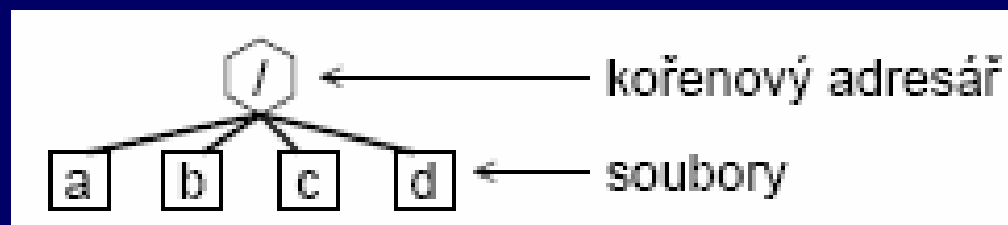
Základní požadavky na adresář

- ❑ procházení souborovým systémem (cd)
- ❑ výpis adresáře (ls)
- ❑ vytvoření a zrušení souboru
- ❑ přejmenování souboru

- ❑ dále schémata logické struktury adresářů
- ❑ odpovídá historickému vývoji OS

Schémata logické struktury adresářů

- **jednoúrovňový adresář**
- původní verze MS DOSu
- všechny soubory jsou v jediném adresáři
- všechny soubory musejí mít jedinečná jména
- problém zejména pokud více uživatelů

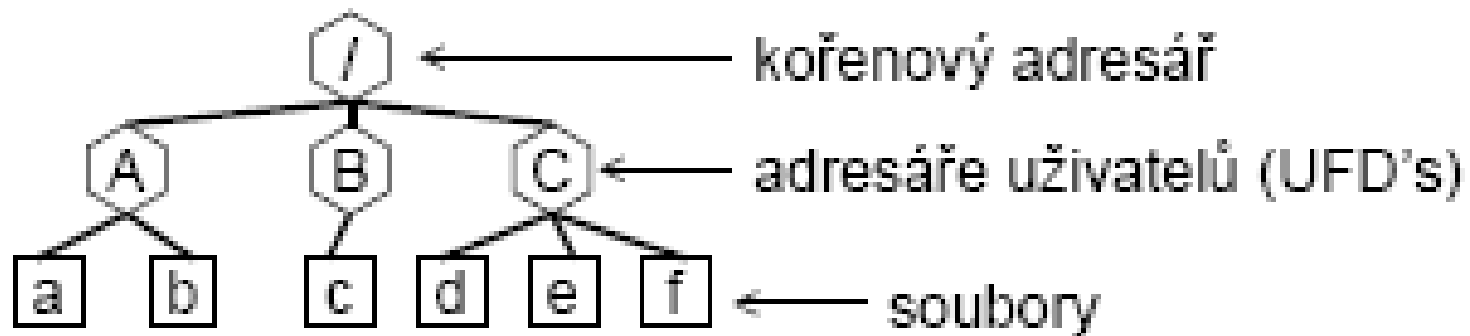

Dvouúrovňový adresář

- adresář pro každého uživatele (User File Directory, UFD)
 - OS prohledává pouze UFD , nebo pokud specifikováno adresář jiného uživatele [user] file
 - systémové příkazy – spustitelné soubory – speciální adresář
 - příkaz se hledá v adresáři uživatele
 - pokud zde není, vyhledá se v systémovém adresáři
-

Dvouúrovňový adresář – pokr.

Adresářový strom

- zobecnění předchozího
- dnes nejčastější, MS DOS, Windows NT
- adresář – množina souborů a adresářů
- souborový systém začíná kořenovým adresářem „/“
- MS DOS „\“, znak / se používal pro volby
- cesta k souboru – jméno v open, creat
 - absolutní
 - relativní

Cesta k souboru

□ absolutní

- kořenový adresář a adresáře, kudy je třeba projít, název souboru
- oddělovače adresářů – znak „/“
- např. /home/user/data/v1/data12.txt

□ relativní

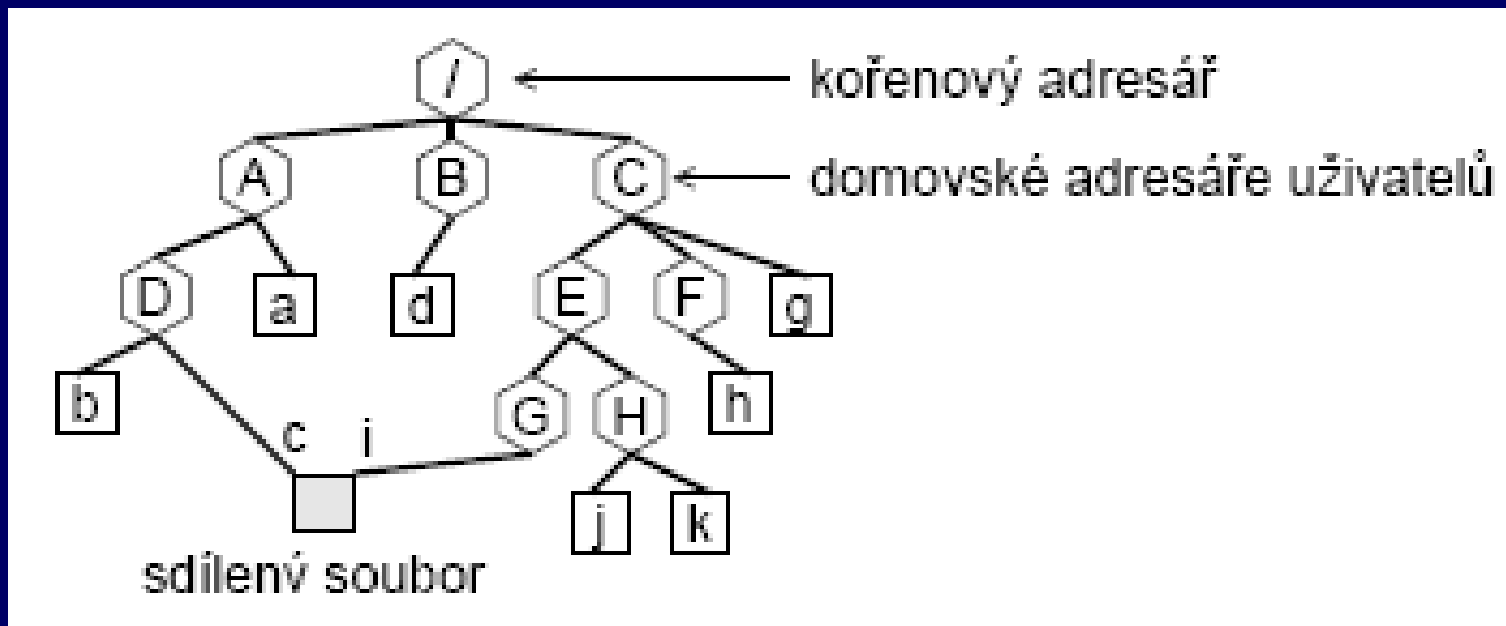
- aplikace většinou přistupují k souborům v jednom adresáři
 - defaultní prefix = pracovní adresář
 - cesta nezačíná znakem /
 - př. data12.txt data/v1/data12.txt
-

Acyklický graf adresářů

- např. týmová spolupráce na určitém projektu
- **sdílení společného souboru** nebo podadresáře
 - stejný soubor (adr.) může být viděn ve dvou **různých** adresářích
- flexibilnější než strom, komplikovanější
- **rušení souborů / adresářů** – kdy můžeme zrušit?
 - se souborem sdružen počet odkazů na soubor z adresářů
 - každé remove sníží o 1, 0 = není odkazován
- jak **zajistit aby byl graf acyklický?**
 - algoritmy pro zjištění, drahé pro fs

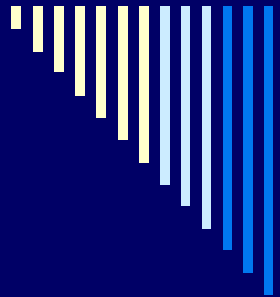
Acyklický graf adresářů

Obecný graf adresářů

- obtížné zajistit, aby graf byl acyklický
- prohledávání grafu
 - omezení počtu prošlých adresářů (Linux)
- rušení souboru
 - pokud cyklus, může být počet odkazů > 0 i když je soubor již není přístupný
 - garbage collection – projít celý fs, označit všechny přístupné soubory; zrušit nepřístupné; drahé, zřídka používáno

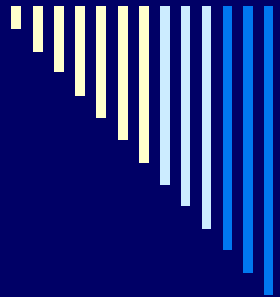
Nejčastější použití

- nejčastěji adresářový strom (MS DOS)
- UNIX od původních verzí acyklický graf
hard links – sdílení pouze souborů – nemohou
vzniknout cykly

Základní služby pro práci s adresáři

- téměř všechny systémy dle UNIXu
 - **pracovní adresář** – služby:
 - **chdir (adresář)**
 - nastavení pracovního adresáře
 - **getcwd (buffer, počet_znaků)**
 - zjištění pracovního adresáře
-

Práce s adresářovou strukturou

- **vytváření a rušení adresářů**
 - mkdir (adresář, přístupová_práva)
 - rmdir (adresář) – musí být prázdný

 - **zrušení souboru**
 - remove (jméno_souboru)

 - **přejmenování souboru**
 - rename (jméno_souboru, nové_jméno)
 - provádí také přesun mezi adresáři
-

Práce s adresářovou strukturou

- čtení adresářů – UNIX / POSIX
 - DIRp = opendir (adresář)
 - otevře adresář
 - položka = readdir (DIRp)
 - čte jednotlivé položky adresáře
 - closedir (DIRp)
 - zavře adresář
 - stat (jméno_souboru, statbuf)
 - info o souboru, viz man 2 stat
 - př. DOS: findfirst / findnext
-